

2. Piibel

1. Piibli olemus – Piibel ise annab tõendi oma jumalikust algupärast. Ükski teine raamat ei suuda vastata inimsüdamis esilekerkivatele küsimustele ning rahuldada inimhinge igatsusi nii, nagu seda teeb Piibel. See sobib inimestele igas vanuses ja igas eluolukorras ning on täis teadmisi, mis valgustavad vaimu ja pühitsevad hinge.

Piibel on üks ilmutus elavast Jumalast. Usu kaudu vastu võetuna on sel vägi muuta elu. Läbi ajaloo on Jumala käsi kaitsnud seda ja säilitanud seda kogu maailma jaoks.

2. Kuidas, millal ja miks kirjutatud – Aastasadu peale veeuputust, kui inimesi sai palju ja pimedus laskus taas maailma peale, hakkasid jumalakartlikud inimesed Jumala Vaimu mõjutusel kirjutama. Selliselt kõneles Jumal oma rahvale ja selle kaudu kogu maailmale, et maa pealt ei kaoks Jumala ja Tema tahte tundmine.

See töö kestis sajandeid, kuni tuli Kristus kui töötatud "seeme" (1.Ms.3,15). Seda tööd jätkasid apostlid, kuni 1. sajandi lõpuks peale Kristust olid kirjutatud kõik 66 Piiblis sisalduvat raamatut. Kokku kestis see töö umbes 1600 aastat ja sellest võttis osa umbes 40 kirjutajat.

3. Algsed kirjutised ja tõlked – Enamus Vana Testamendi pühakirjast kirjutati esmalt heebrea keeles pergamendist, linasest riidest või papiürusest kirjarullidele. Hiljem tõlgiti need kreeka keelde. Vanimat sellist tõlget nimetatakse Septuagintaks, ehk "Seitsmekümne tõlkeks," mis tehti Alexandrias selle linna raamatukogu jaoks. Tõlketööd alustati Ptolemy Philadelphuse juhtimisel umbes 285. aastal e. Kr. Räägitakse, et algse korralduse sellise tõlke sooritamiseks andis Makedoonia kuningas Alexander Suur, kes oli 332. aastal e. Kr. Jeruusalemma külastades saanud teada Taanieli prohvetikuulutusest, et Kreeka (Makedoonia on maakond Kreekas) alistab Pärsia kuningriigi. (Sellest kirjutab Josephus teoses Antiquities of the Jews, köide 11, ptk. 8, lõik 5.) Septuaginta oli üldises kasutuses Kristuse maise elu päevil.

Uus Testament kirjutati algselt kreeka keeles (kuigi mõnede uurijate arvates kirjutati Matteuse evangeelium heebrea keeles ning tõlgiti hiljem kreeka keelde).

Juba varakult tõlgiti nii Septuaginta kui ka kreeakeelne Uus Testament erinevate inimeste poolt ladina keelde. Hoolikama ladinakeelse tõlke kogu Piiblist tegi Hieronymus aastatel 383-405 p. Kr. See sai nimeks Vulgata – "igapäevane, rahvapärane, tavaline" – sest see oli igapäevses tavalises kasutuses ladina keelt kõnelevate inimeste poolt.

4. Trükikunst ja Piibel – Kuna trükikunsti veel ei tuntud, paljundati Piibleid käsitsi ümberkirjutamise teel ja see oli aeglane ning kulukas töö. See muidugi piiras suuresti Piibli levikut. Kirikus toimus suur apostlite usust ärataganemine; levisid eksiõpetused ja ebausk. Väga vähesed inimesed teadsid üldse midagi Piibli sisust.

Trükikunsti leiutamise 15. sajandi keskel ja suure Reformatsiooni koiduga järgmisel sajandil astus Piibel uude ajastusse, mis valmistas ette tee evangeeliumi kuulutamisele terves maailmas.

Tähelepanuväärne on tõsiasi, et esimeseks tähtsaks raamatuks, mis trükiti Euroopas nn. trükilao põhimõttel, oli ladinakeelne Piibel, mille trükkis Johann Gutenberg Mainzis, Saksamaal 1456. aastal.

5. Piibel rahvuskeeltes – Piibel oli nüüd trükitud, kuid seda vaid ühes antiikses keeles, mida tavainimesed ei mõistnud. Piibli puhta õpetuse propageerijad erinevates maades igatsesid anda see Püha Raamat välja nende oma rahva keeles, et südamesse istutatud tõeseemet poleks nii kerge hävitada.

Ja miks ei peakski Pühakiri olema rahva keeles? Kirjutas ju Mooses omal ajal oma rahva keeles; prohvetid pöördusid jumalike sõnumitega rahva poole nende omas keeles; ning ka Uus Testament kirjutati keeles, mis oli tol ajal kõige levinum Rooma impeeriumis.

Piibli tõlkimine inglise keelde John Wyclifi ja tema kaaslaste poolt umbes 1380. aastal oli üks peamistest teguritest, mis juhtis suure Reformatsioonini. See valmistas teed vaimulikule ärkamisele kristlaste hulgas Inglismaal ja sealt edasi terves maailmas.

Piibli tõlkimine nõudis Wyclifilt suurt julgust. Teda rünnati igast kandist. Teda süüdistati, et ta annab rahvahulkade kätte raamatu, mida võivad eranditult kasutada vaid preestrid. Teda hukka mõistes öeldi, et sel viisil esitab ta evangeeliumi koguduse lihtliikmetele, isegi naistele, kes oskavad lugeda – ja seda selgemalt ja avatumalt, kui see oli seni kättesaadav kõige haritumatele vaimulikele! Sel viisil, ütlesid nad, heidetakse evangeeliumi pärlid sigadele tallata. Sellegipoolest õhutas Wyclif oma piiblitõlke eessõnas kõiki inimesi lugema Pühakirja.

Aukartus ja rõõmuvärin täitis suure Saksa Reformaatori Martin Lutheri südant, kui ta 20-aastasena, uurides Erfurdi Ülikooli raamatukogus vanu köiteid, hoidis esimest korda elus oma käes tervet Piiblit! "Oh, Jumal," ütles ta "kui mul oleks üks selline raamat, ei paluks ma ühtegi teist aaret." Veidi hiljem leidis ta kloostri aheldatud Piibli; sealt käis ta pidevalt abi otsimas.

Kuid kõik need Piiblid, peale Wyclifi tõlgitud Piibli Inglismaal, olid antiikses keeles ning ainult haritud inimesed suutsid neid lugeda. Luther mõtles, et miks peaks Piibel olema vangistatud väljasurnud keeltesse. Nagu Wyclif, otsustas ka tema anda Piibel oma rahvale nende omas keeles. Seda ta ka tegi, tõlkides esmalt Uue Testamendi (aastaks 1522) ja seejärel oma elutöö kroonina kogu Pühakirja (aastaks 1534).

Tiivustatuna mõttest, et inimesed peaksid lugema Pühakirja oma emakeeles, andis ka William Tyndale 1525. aastal inglise rahvale oma tõlke Uuest Testamendist ning hiljem tõlkis ära ka osi Vanast Testamendist. Ta ütles, et kui Jumal säästab ta elu, siis paneb ta talupoisi tundma paremini Pühakirja, kui seda tundsid tema aja kirikutegelased!

Esimene trükitud täielik inglisekeelne Piibel ilmus Zürichis, Sveitsis 1535. aastal. Selle andis välja Miles Coverdale. Sellele järgnesid mitmed teised trükitud inglisekeelse Piibli väljaanded.

6. Piiblite põletamine – Nagu Juuda kuningas Joojakim ja vürstid kuningas Sidkija ajal näitasid oma põlgust Jumala vastu üles sellega, et põletasid prohvet Jeremija kirjutatud raamatu, ning heitsid prohveti kaevu (Jer.36,20-23; 38,1-6), nii püüdsid ka nüüd inimesed peatada reformatsioonilainet Piiblite ja piiblitõlkijate põletamisega. Esimene selline trükitud Pühakirja põletamine toimus Inglismaal, Londonis, püha Pauluse väljakul 1527. aastal. Tulle läksid Tyndale'i Uue Testamendi Antverpeni väljaande köited. Kolme aasta pärast põletati juba sama teose teise väljaande köiteid. Ei säästetud ka Wyclifi tööd.

43 aastat peale Wyclifi surma, aastal 1428, kaevati Konstanzi kirikukogu otsusega välja tema luud ning põletati. 6. oktoobril 1536. aastal kägistati Tyndale Saksa keiser Karl V käsul surnuks ning põletati tuleriidal Brüsseli lähedal Vilvordes. Inglise kuningas Henry VIII kirjutas tol ajal: "Kui Luther ei võta oma õpetust tagasi, antagu ta koos tema kirjutistega tuleroaks."

7. Jumala Sõna pole võimalik siduda igaveseks – Inimesed, kes püüdsid takistada Jumala Sõna levikut, leidsid peagi, et see ettevõtmine käib neil üle jõu. Pühakiri oli juurdunud sügavale inimeste südamesse. Seesama Henry VIII, kes kord püüdis Pühakirja levikut takistada, käskis Cromwelli soovitusel valmistada ette ja trükkida märkusteta ja kommentaarideta inglisekeelne Piibel ning asetada sellest üks eksemplar igasse kirikusse. Varasemaid tõlkeid oli loetud salaja kodudes, nüüd, alates aastast 1539, loeti seda Raamatute Raamatut avalikult kõigis kirikutes. Tõsi – Piibel oli aheldatud kiriku lugemislauale!

Piibli lugemine ja juba iseenesest võimalus lugeda Piiblit äratas rahva. Rahvas hakkas aktiivselt mõtlema. Igaüks tahtis ise lugeda. Asutati uusi koole, rahva haridustase tõusis kiiresti. Koitis uus ajastu – vabaduse ajastu!

8. Piibel kogu maailma – Algas kiire Piibli tõlkimine järjest uutesse keeltesse. Ka suhteliselt väike eesti rahvas sai peagi oma Pühakirja. 1686. aastal trükiti lõunaeestikeelne Vastne Testament; sellele järgnes 1715. aastal põhjaeestikeelne Uus Testament; ning 1739. aastal ilmus trükist eestikeelne Piibel.

Eesmärgiga – Piibel "kõigile rahvahõimudele ja suguharudele ja keeltele ja rahvastele" nende emakeeles – asutati 1804. aastal Briti ja Välismaa Piibliselts ning aastal 1816 Ameerika Piibliselts. Tänapäeval on raske leida sellist dialekti (keelemurret), millesse ei oleks tõlgitud vähemalt mõni osa Piiblist. Jumal on valmistanud tee evangeeliumi kuulutamiseks kogu maailmale, et igaüks, kes soovib, võiks saada päästetud, kui Jeesus tuleb tagasi! Jah, tee Jeesuse tagasitulekuks on avatud!

Küsimus: Kas on sinu süda avatud Jeesusele? Kas on sinu süda avatud Piiblile, mille kaudu räägib Jeesus?

Minu vastus: .....